

stupnosť: právo, človek, štát,
moc, sloboda, zhromaždenie,
ústava, republika, poriadok,
oligárno-plebejskej štylizácie:
ľud, zradca, sloboda.
sú výsledky bádania slovnej
ľud a tyran.

o najrozličnejších šiat, nikdy
ľudzinci, barbari, sprisahanci,
o nikdy nezradili republiku.
ktorej stojí (je to ešte pred

ym orgánom, vláde, ľudom
akejkofvek moci, armáde,
sa podarilo preniknúť do
ľud sám (*le peuple*) sa stal

nenil priezvisko na Just) je
kou časťou, alebo aj jeho

stala tak trochu uvoľnená

kcii. Hneď po zvrhnutí
ozostatkov a medzi nimi

epoužili dajaké zakázané
tu akýsi fetišizmus, ktorý
stane záhubou zriadenia,
nu poriadku. Týkalo sa to
prijímali titul ako facku.
Le Chapelier vystríhal
zhromaždenia mohli mať
mard; tituly boli zrušené,

nom“. Niektorí dokonca
rímsku tradíciu: „Nový

najmä v čase urputných
i cudzie náhľady v úsilí

z opakujem, že sme sa
vé strany, tie strany nás
en vynašlo od začiatkov

revolúcie! Narátal som dvadsaťdva nových zatriedení: feuillanti, jakobíni, umiernení, hébertovci, intrigáni, panikári, maratovci, girondisti, rolandovci a tak ďalej, a tak ďalej (v sále smiech). Prečo sme nedelili Francúzov jednoducho na vlastencov a aristokratov, na republikánov a monarchistov? Odo dneška musíme používať už len toto rozlíšenie...“ To sa ľahko povie; autor citátu Pons de Verdun neuviedol ďalšie stá nových epitet a okrem toho sa zdá, že si neuvedomil, že aj tie, ktoré pokladá za presné a jasné, takýmto vôbec neboli. Na tom však nezáleží. Tu sa ukazuje, ako sa úsilie o nový výklad sveta od istého okamihu stáva náročnejším a náročnejším, ak sa k tomu pridá doktrinárska váha litier, nanovo poskladaných po zemetrasení. Alebo presnejšie: za dlhotrvajúceho zemetrasenia.

Hovorí sa, možno správne, možno nie, že každý prekladateľ je už svojou podstatou zradcom originálu. Nové slová, nové pojmy tvorili ľudia, ktorí sa pokúšali preložiť novú skutočnosť do nového jazyka. Skutočnosť však stravovala nové formuly a niekedy pridávala už stráveným slovám nové významy a nové odtiene. Slovo alebo pojem, vypreparované na sterilné vyjadrenie myšlienky, neboli už totožné po kúpeli v žieravinách premien. Pravdu má súčasný francúzsky filozof Louis Althusser, keď hovorí, že dôležitejšia ako slovo samo je jeho ozvena. Celú revolúciu možno prirovnať ku krajine, v ktorej sa rozliehajú ozveny nových slov; dalo by sa povedať, že do čias jakobínskej diktatúry vládne akási koexistencia medzi slovom samým a jeho ozvenou. Čím neskôr, tým viac počuť už len samú ozvenu deformujúcu slovo.

Prvý náhodný príklad:

Vlastenec – priateľ ľudu, priateľ ústavy.

Umiernený – falošný priateľ ústavy, nepriateľ ľudu.

Zúrivý – falošný priateľ ľudu, nepriateľ ústavy.

Klasifikácia pochádza z mája roku 1792. Pred rokom by bola vyzerala odlišne a o rok neskôr opäť ináč. A popritom v tom istom čase, z ktorého pochádza, niekto iný by mohol položiť dôraz na dačo iné a napríklad „zúrivý“ by bol najlepší z najlepších a hmlistý „vlastenec“ prefikovaný lišiak.

Ďalším typom tvorenia slov sú rozmanité deriváty, ktoré sa stávajú štylistickým prostriedkom.

Gilotína. Poslúžila jednej z najvýstižnejších revolučných metafor ako „gilotína verejnej mienky“. Použil ju Danton v čase, keď sa už ocitol v úzkych.

Zatiaľ zariadenie samo malo najčudesnejšie mená, ilustrujúce do istej miery dobovú štylistiku: „národná sekera“, „kosák rovnosti“, „národná britva“, „národný náhrdelník“ (vzťahuje sa na oblúk), „národné okno“.

Smrť dostáva tiež nové pomenovania. O „septembrizovaní“ sme už hovorili. Vzniklo však aj „kandelábrovanie“, „fulonizovanie“ podľa priezviska nenávideného intendanta, ktorého roku 1789 obesili. Po zavraždení Marata sa zjavilo „maratovanie“.

Zápas s tým, čo Mirabeau nazval svojho času „despotizmom jazyka“, pokračuje, pravdaže, rozličnými smermi: raz v pozitívnom, inokedy v negatívnom zmysle. Lebo jazyk viac ako čokoľvek iné odhaľoval nielen podstatu premien a ich dosah, ale zároveň aj slabiny týchto premien.

Obsesiou revolučného jazyka sa stalo ustavičné oživovanie antických vzorov: slova aj štýlu až po vrcholky pátosu. Rimania sa stávajú kritériom dokonalosti; ozajstní revolucionári si teda menia mená na rímske, ak len rímska móda, datujúca sa ešte od čias pred revolúciou, nezasiahla už ich rodičov.

Kronikári spomínajú, že aj na vidieku, kde zámožnejší hospodári posielali svoje deti do škôl, ozývali sa špory o Alkibiada, Neróna, Augusta, Bruta, pričom vidiečania si beznádejne plietli jedného s druhým. A to bolo ešte pred revolúciou. Kronikár sa pozastavuje nad tým, či táto rímska móda nezapríčinila, že časť vidieka mala neskôr